

ความต้องการและแนวทางในการเรียนรู้ของครูวัยก่อนเกษียณในเขตจังหวัดสงขลา
Needs and Guidelines for Teachers on Preretirement Learning in Songkhla

เชาวanee แก้วมโน

Chaowanee Kaewmano

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

Email: chaowanee@hu.ac.th

Received Aug 9, 2022 & Revise Oct 19, 2022 & Accepted Nov 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ก่อนวัยเกษียณของครูที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา โดยเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตจังหวัดสงขลา จำนวน 385 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.97 และด้านอาชีพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.55 และสำหรับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน มีจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง การดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัย ทำกิจกรรมทางสังคม มีความรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ต ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ การฝึกอาชีพ ควรมีตลาดรองรับ มีแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน

คำสำคัญ : การเรียนรู้ และครูวัยก่อนเกษียณ

Abstract

The purposes of the current research aimed to investigate needs of teachers on preretirement learning, and provide teacher guidelines for learning management of preretirement learning for those who were residing in Songkhla. Data were obtained through questionnaires from 385 teachers who were teaching within Songkhla.

The research revealed two major aspects. Firstly, opinions towards preretirement learning was given by teachers in Songkhla. The issues of learning need of preretirement were ranked from the highest to the lowest point. Overall needs of preretirement learning was 3.80. Regarding individual aspect, every aspect was pronounced a very high level. The highest level was hygiene, contributing to 4.03 and followed by social activities which was 3.77. Occupation was the lowest point which was equal to 3.59. And secondly, the guidelines for learning management of preretirement learning of teachers in Songkhla suggested that an organization should be established to undertake, promote, conducts activities which seniors are allowed to fully participate. There should be an organization to promote postretirement occupation, hygiene and health care, and social activities. The retired teachers should be taught how to use the Internet to socialize with their friends of same age. There should be a funding in collaboration with public sectors and other organizations to provide occupational skills for seniors, along with finding markets for them.

Key word: learning, preretirement of teachers

บทนำ

การเรียนรู้หลังวัยเกษียณ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญ และได้รับการกล่าวถึงมาเป็นเวลานาน ประกอบกับจากสถานการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้หลายประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร เกาหลีใต้ รวมถึงประเทศไทย ต้องมีการปรับตัว เพื่อพลเมืองได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน (วิทยากร เชียงกูล, 2553) แนวคิดด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ถูกนำมาใช้เป็นหลักการ และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศในอนาคต เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นจุดเน้นของการเรียนรู้ที่มุ่งไปยังตัวบุคคล โดยผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยความริเริ่มของตนเองอย่างสมัครใจ ทุกคนมีความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ซึ่งเป็นสังคมที่เป็นที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์

ข้อมูลจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 67.87 ล้านคน แบ่งเป็น เพศหญิง 34.78 ล้านคน เพศชาย 33.09 ล้านคน และคาดการณ์ว่าหลังจากนี้อีก 20 ปี ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างเต็มตัว โดยตัวเลขประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จะเพิ่มมากขึ้นเป็น 3 เท่า จากในปี 2563 ที่มีผู้สูงวัยจำนวน 12 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 36.5 ล้านคน นอกจากนี้สาเหตุสำคัญในการเพิ่มสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การเกิดน้อยลง หรือการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ และ 2) การลดภาวะการตาย ทำให้อายุคนไทยยืนยาวขึ้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2554) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีผลให้ประชากรวัยเด็กลดลงอย่างรวดเร็ว นำมาสู่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสูงอายุ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ จะมีผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังมากขึ้น และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และข้อมูลที่น่าสนใจอีกประเด็น คือการมีผู้สูงอายุอยู่ในครัวเรือนที่ยากจน เป็นจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558)

สำหรับข้อมูลประชาชนสูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา จำนวน 210,920 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) เป็นผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษา เกษียณอายุราชการ จำนวน 23,695 คน ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการครูเกษียณอายุราชการ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา สังกัด สพป.สงขลา และสพม.เขต 16 ปี 2563 จำนวน 455 คน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2565) เพื่อให้กลุ่มครูเกษียณอายุราชการแล้ว และสามารถปฏิบัติงานต่อได้ ป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ประเด็นปัญหาสุขภาพจิตจากภาวะซึมเศร้า อาจเกิดขึ้นจากการสูญเสียบุคคลใกล้ชิด การพ้นจากหน้าที่การงาน ทำให้รู้สึกว่ามีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ไม่ได้รับการยกย่องเหมือนเดิม ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าในตนเองลดลง เป็นต้น (สุรสิทธิ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2558) การเรียนรู้หลังวัยเกษียณอายุยังช่วยลดปัญหา ทำให้ร่างกาย แข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และก่อให้เกิดรายได้หลังวัยเกษียณ (สำนักงานกองทุนส่งเสริมการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความต้องการ ในการเรียนรู้ของครูวัยก่อนเกษียณที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มครูที่เกษียณอายุจะมีมุมมอง และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ก่อนวัยเกษียณที่ดีกว่ากลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มอาชีพอื่นๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณของครูที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้หลังวัยเกษียณ ของครูที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า รายละเอียดประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตจังหวัดสงขลา จำนวน 9,149 คน ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 (ระบบสถิติทางการทะเบียน, 2559 : ออนไลน์) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (+5%) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 385 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และพื้นที่อยู่อาศัย โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเอกตอบ (Checklist) และคำถามเกี่ยวกับความต้องการและแนวทางในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณ ด้านอาชีพ ด้านสุขอนามัย และด้านกิจกรรมทางสังคม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) มีความเชื่อมั่นรายด้านตั้งแต่ .836 - .949 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .975 โดยตามเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป และหากมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า .80 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือมาก (Sekaran, Uma and Bougie, Roger, 2010:325)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพครูที่มีช่วงวัยใกล้เกษียณอายุในเขตจังหวัดสงขลา โดยการแจกแบบสอบถามความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้หลังวัยเกษียณของครูในเขตจังหวัดสงขลา จำนวน 385 ชุด และได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตหลังวัยเกษียณของครูในเขตจังหวัดสงขลา ทั้ง 3 ด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน (ร้อยละ 64.94) นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 291 คน (ร้อยละ 75.58) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 331 คน (ร้อยละ 85.97) รายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 136 คน (ร้อยละ 35.32) สถานภาพสมรส จำนวน 244 คน (ร้อยละ 63.68) ปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จำนวน 163 คน (ร้อยละ 42.34)

2. ระดับของความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.97 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยประเด็น

ต้องการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.09 ต้องการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับของความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณโดยภาพรวม

ด้าน	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านอาชีพ	3.55	.70	มาก
ความต้องการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ	3.40	.78	ปานกลาง
แหล่งในการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ	3.65	.80	มาก
แนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ	3.82	.80	มาก
ด้านสุขภาพอนามัย	3.97	.66	มาก
ความต้องการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย	4.09	.68	มาก
แหล่งในการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย	3.89	.73	มาก
แนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย	3.78	.84	มาก
ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.75	.73	มาก
ความต้องการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.67	.81	มาก
แหล่งในการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.82	.78	มาก
แนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.80	.78	มาก
รวม	3.76	.63	มาก

2.1 ระดับความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณด้านอาชีพ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 เมื่อพิจารณารายประเด็น และรายข้อ พบว่า ต้องการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ต้องการเรียนรู้ทักษะการประกอบอาชีพในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.96 สำหรับประเด็นแหล่งในการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า แหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.86 และ ประเด็นแนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อ

พิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยแนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้การจัดทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.94 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับของความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณด้านอาชีพ

ประเด็น	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านอาชีพ			
ความต้องการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ	3.40	.78	ปานกลาง
1. การใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต	3.96	.98	มาก
2. การลงทุนทำธุรกิจขนาดย่อม (SME)	3.66	1.03	มาก
3. การใช้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ, ภาษาจีน, ภาษามลายู)	3.57	1.07	มาก
4. การดูแลเด็กเล็ก / การสอนหนังสือเด็ก	3.36	1.11	ปานกลาง
5. การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน	3.46	1.12	ปานกลาง
6. การเล่นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์	3.02	1.32	ปานกลาง
7. การเกษตร (การเพาะปลูกต้นไม้เพื่อจำหน่าย)	3.68	1.05	มาก
8. การเกษตร (ฟาร์มเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย)	3.43	1.21	ปานกลาง
9. การทำอาหาร / ขนม / เครื่องดื่ม / แปรรูปอาหาร	3.74	1.11	มาก
10. การทำสมุนไพร ประเภทยาแผนโบราณ	3.29	1.18	ปานกลาง
11. การนวดแผนโบราณ	3.05	1.29	ปานกลาง
12. การผลิตสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ (Handmade) เช่น งานไม้ งานผ้า ฯลฯ	3.37	1.21	ปานกลาง
13. การทำการเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ	3.85	1.07	มาก
14. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	3.09	1.22	ปานกลาง
15. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.28	1.23	ปานกลาง
16. การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์	3.22	1.22	ปานกลาง
17. ช่างยนต์	2.70	1.27	ปานกลาง
แหล่งในการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ	3.65	.80	มาก
18. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.86	1.02	มาก
19. ที่ทำการกลุ่มแม่บ้าน	3.65	1.11	มาก

ประเด็น	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
20. สหกรณ์ประจำหมู่บ้าน	3.54	1.16	มาก
21. โรงเรียนในชุมชน	3.78	1.10	มาก
22. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำอำเภอ	3.61	1.06	มาก
23. บ้านผู้นำชุมชน	3.54	1.12	มาก
24. ศาสนสถาน เช่น วัด มัสยิด	3.46	1.12	ปานกลาง
25. รายการโทรทัศน์ / วิทยุ	3.62	1.06	มาก
26. อินเทอร์เน็ต	3.85	.98	มาก
27. วีซีดี วีดีทัศน์ วีดีโอ	3.50	1.08	ปานกลาง
28. ปราชญ์ชุมชน/ผู้มีความรู้ในแต่ละอาชีพภายในชุมชน	3.72	.99	มาก
29. ห้องสมุดประชาชน	3.62	1.03	มาก
แนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพ	3.82	.80	มาก
30. การจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น (100-150 ชั่วโมง)	3.91	.98	มาก
31. การจัดหลักสูตรวิชาชีพ (ไม่เกิน 30 ชั่วโมง)	3.89	.94	มาก
32. การจัดทัศนศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ	3.94	.98	มาก
33. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้/ประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพ	3.66	1.01	มาก
34. การจัดสัมมนาปัญหาอาชีพ	3.61	1.02	มาก
35. เรียนรู้ในสถานประกอบการจริง	3.93	1.01	มาก
รวม	3.55	.70	มาก

2.2 ระดับความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นต้องการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยความต้องการเรียนรู้ในด้านอาหารและโภชนาการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.29 ส่วนประเด็นแหล่งในการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยแหล่งเรียนรู้สถานีนอนามัย/โรงพยาบาลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.15 และประเด็นแนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยโดยภาพรวม

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยแนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ที่นักศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.91 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับของความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณด้านสุขภาพอนามัย

ประเด็น	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านสุขภาพอนามัย			
ความต้องการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย	4.09	.68	มาก
36. อาหารและโภชนาการ	4.29	.85	มาก
37. วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	3.84	.98	มาก
38. การป้องกันโรคระบาด/โรคติดต่อในชุมชน	3.90	1.00	มาก
39. การใช้อย่างถูกวิธี	3.98	.93	มาก
40. การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี	4.16	.87	มาก
41. การป้องกันโรคกระดูก และข้อ	4.24	.82	มาก
42. การป้องกันโรคข้อเข่าเสื่อม	4.19	.84	มาก
43. โรคหัวใจที่เป็นกับผู้สูงอายุ	4.23	.84	มาก
44. โรคความดันโลหิตสูง	4.20	.92	มาก
45. การนอนไม่หลับในผู้สูงอายุ	4.03	.99	มาก
46. การป้องกันยาเสพติดในชุมชน	3.87	.99	มาก
47. การปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ	4.06	.92	มาก
48. การป้องกันภัยธรรมชาติ	3.97	.95	มาก
49. การป้องกันอันตรายจากการเกษตรกรรม เช่น การใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง	3.98	.96	มาก
50. การคุ้มครองผู้บริโภค	4.11	.92	มาก
51. การดูแลสุขภาพจิต	4.24	.88	มาก
52. การใช้สมุนไพรในท้องถิ่น	4.14	.89	มาก
53. การรักษาโรคโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.13	.87	มาก
แหล่งในการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย	3.89	.73	มาก

ประเด็น	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
54. สาธารณสุขชุมชน	4.12	.86	มาก
55. อาสาสมัครชุมชน/แกนนำชุมชน	3.93	.90	มาก
56. สถานีอนามัย/โรงพยาบาล	4.15	.82	มาก
57. อินเทอร์เน็ต	4.00	.94	มาก
58. เอกสารแผ่นพับที่แจกเผยแพร่	3.76	1.00	มาก
59. รายการโทรทัศน์/วิทยุเกี่ยวกับสุขภาพ	3.94	1.01	มาก
60. นิตยสาร/วารสาร/หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย	3.81	.99	มาก
61. รถประชาสัมพันธ์	3.62	1.08	มาก
62. เสียงตามสายในชุมชน	3.70	1.06	มาก
63. หน่วยแพทย์เคลื่อนที่	3.88	1.09	มาก
แนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัย	3.78	.84	มาก
64. นิทรรศการการส่งเสริมสุขภาพอนามัย	3.82	.96	มาก
65. ทัศนศึกษาดูงาน	3.91	.97	มาก
66. การประชุมสัมมนา/ฝึกอบรม	3.77	.98	มาก
67. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์	3.74	.99	มาก
68. การรณรงค์ด้วยสื่อ เช่น รถประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายในชุมชน	3.67	.99	มาก
69. การสาธิต เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	3.76	1.04	มาก
รวม	3.97	.66	มาก

2.3 ระดับความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณด้านกิจกรรมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็น ต้องการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคมโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความต้องการเรียนรู้ในด้านกิจกรรมทัศนศึกษาท่องเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.03 ส่วนประเด็นแหล่งในการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคมโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยแหล่งในการเรียนรู้การจัดกิจกรรมตามสวนสาธารณะที่พักผ่อน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.96 และสำหรับประเด็นแนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้

ด้านกิจกรรมทางสังคมโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยแนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้การจัดการทัศนศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.97 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับของความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณด้านกิจกรรมทางสังคม

ประเด็น	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านกิจกรรมทางสังคม			
ความต้องการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.67	.81	มาก
70. กิจกรรมทางศาสนา เช่น ไปวัด มัสยิด โบสถ์	3.98	.95	มาก
71. กิจกรรมอาสาสมัคร เช่น เป็นสมาชิกลูกเสือชาวบ้าน / จิตอาสา	3.74	.98	มาก
72. กิจกรรม งานเลี้ยงสังสรรค์ชมรมผู้สูงอายุ	3.79	.95	มาก
73. กิจกรรมด้านงานศิลปะ งานฝีมือต่าง ๆ เช่น วาดภาพ เย็บปักถักร้อย	3.93	.99	มาก
74. กิจกรรมทัศนศึกษาท่องเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ	4.03	.90	มาก
75. กิจกรรมทางกีฬา เช่น เดินวิ่ง เปตอง หมากรุก	3.87	.96	มาก
76. กิจกรรมทางการเมือง เช่น สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น	3.29	1.21	ปานกลาง
77. อาสาสมัครเป็นกรรมการเลือกตั้ง	3.28	1.26	ปานกลาง
78. กิจกรรมเผยแพร่ประชาธิปไตย	3.37	1.18	ปานกลาง
79. อาสาสมัครเป็นกรรมการ วัด มัสยิด	3.38	1.21	ปานกลาง
แหล่งในการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.82	.78	มาก
80. การจัดภายในหมู่บ้านที่อยู่อาศัย	3.90	.90	มาก
81. การจัดกิจกรรมตามสวนสาธารณะที่พักผ่อน	3.96	.84	มาก
82. ศูนย์พัฒนาวิชาชีพตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ	3.83	.95	มาก
83. สนามกีฬา ประจำท้องถิ่น	3.89	.92	มาก
84. การจัดกิจกรรมทางศาสนา ภายในวัด หรือมัสยิด	3.79	1.00	มาก
85. การพูดคุยสังสรรค์ตามร้านกาแฟ	3.62	1.09	มาก
86. ชมรมผู้สูงอายุ	3.79	.98	มาก

ประเด็น	รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
แนวทาง/รูปแบบในการเรียนรู้ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.80	.78	มาก
87. การประชุมสัมมนา	3.79	1.00	มาก
88. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์	3.83	.98	มาก
89. การเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต	3.90	.99	มาก
90. กิจกรรมทางศาสนา เช่น การไปวัด มัสยิด การศึกษาธรรม การบรรยายธรรม	3.78	.93	มาก
91. การจัดทัศนศึกษาดูงาน	3.97	1.00	มาก
92. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์	3.68	1.02	มาก
93. การสาธิต เช่น การสาธิตลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.64	1.11	มาก
รวม	3.75	.73	มาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณของครูในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีความต้องการในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณของครูในจังหวัดสงขลา ด้านสุขภาพอนามัย มากที่สุด รองลงมา ด้านกิจกรรมทางสังคม และด้านอาชีพ สอดคล้องกับแสนคำนึ่ง ตรีฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ (2557) ได้ศึกษา คุณภาพชีวิต และการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของข้าราชการครูจังหวัดชลบุรี พบว่า มากกว่าสองในสามมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุด้านร่างกาย จิตใจ อยู่ในระดับดี และด้านกิจกรรมและการใช้เวลาว่างอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับกาญจณัฐ โภคาพันธ์ (2560) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะทำงานภายหลังเกษียณอายุราชการของข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมาก มีความตั้งใจทำงานหลังเกษียณอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความตั้งใจที่จะทำงาน มีความต้องการรายได้/ผลตอบแทน ต้องการหาประโยชน์ให้แก่สังคม และปณิธาน วัฒนพานิชกิจ (2548) ศึกษาการวิจัย เรื่อง ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยในระดับมาก และมีความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการเพิ่มทักษะทางอาชีพ ด้านกฎหมาย และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

2. แนวทางในการเรียนรู้หลังวัยเกษียณของครูในจังหวัดสงขลา ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ ดังนี้

2.1 มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูแล ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทั้งในกรณีการประกอบอาชีพหลังวัยเกษียณ การดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัย หรือการทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ มีความรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ต สามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา หวังมี (2549) และบุญรัตน์ คชฤทธิ์ (2550) พบว่า ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับบริบทของชุมชน การบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ขององค์กรฯ ในด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม

2.2 ในส่วนของการจัดหาคอมพิวเตอร์พร้อมระบบอินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประชาชนทราบอย่างเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัลยา สุทิน และคณะ (2552) และศิริชัย รินทะราช (2553) โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การดำเนินการ และติดตามผล ขึ้นปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น และเข้าใจ ซึ่งประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในอนาคตอันใกล้จะมีครูเกษียณอายุ เพิ่มมากขึ้น และประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างแท้จริง หน่วยงาน หรือชุมชนในพื้นที่ จึงควรมีการเตรียมการดูแลในเรื่องต่างๆ เช่น การดูแลสุขภาพ การเงินการออมของครู และในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างความสะดวกให้กับครูในวัยเกษียณ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต ทั้งนี้หากมีการศึกษาวิจัยในประเด็นเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรทำการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ในเชิงลึก เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลหรือความต้องการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ (2563). ข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุประเทศไทย. สืบค้น 20 ตุลาคม 2563. <https://www.dop.go.th/th/know/1>
- กัญญณัฐ โภคาพันธ์ (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะทำงานภายหลังเกษียณอายุราชการของข้าราชการกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เดชา หวังมี. (2549). ความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชนบท : กรณีศึกษาจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญรัตน์ ชขฤทธิ์. (2550). ความเห็นของประชาชนในการบริหารจัดการ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลกุตุรง กิ่งอำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปณิธาน วัฒนพานิชกิจ. (2548). ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2554). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2554. สืบค้น 20 ตุลาคม 2550. <http://thaitgri.org/?p=37060>
- วิทยากร เชียงกุล. (2553). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2551/2552 บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ระบบสถิติทางการทะเบียน. (2559). สถิติครูในจังหวัดสงขลา. สืบค้น 30 ธันวาคม 2559. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/>
- ศิริชัย รินทะราช. (2553). การพัฒนาตัวบ่งชี้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรสิทธิ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2558). ชีวิตหลังเกษียณของข้าราชการครู. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2565). สรุปจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกษียณอายุราชการ. สืบค้น 6 กันยายน 2565. https://otepc.go.th/th/content_page/43-annual-report.html

แสนคำนี้้ง ตริฤกษ์ฤทธิ และคณะ. (2557). คุณภาพชีวิต และการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของ
ข้าราชการครู จังหวัดชลบุรี. วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม) ปีที่ 35 : 460-471.

Sekaran, U. and Bougie, R. (2010). Research Methods for Business. 5th ed. UK: John Wiley and Sons.